

HARRI VIROLAINEN & ILKKA VIROLAINEN

YLI LUONNOLLISTEN
ILMIÖIDEN
ENSYKLOPEDIA

TAMMI

HARRI VIROLAINEN & ILKKA VIROLAINEN

YLILUONNOLLISTEN
ILMIÖIDEN
ENSYKLOPEDIA

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI - HELSINKI

© HARRI VIROLAINEN, ILKKA VIROLAINEN JA
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TAMMI, 2014

GRAAFINEN ILME: MIKA TUOMINEN

TEKSTITAITTO: JUKKA IIVARINEN / VITALE AY

ISBN 978-951-31-7686-0

PAINETTU EU:SSA

SISÄLLYS

LUKIJALLE	7
JOHDANTO	9
YLILUONNOLLISET ILMIÖT	12
SKEPTIKOT JA YLILUONNOLLISET ILMIÖT	23
MIELIKUVAHARJOITTELU	29
RUKOUS	35
ENERGIAHOIDOT	40
EFO – EMPTY FORCE	47
AURA	49
ELINSIIRROT JA SOLUMUISTI	52
REINKARNAATIO – JÄLLEENSYNTYMÄ	55
KSENOGLOSSOLALIA – VIERAS KIELI	63
KUMMITTELU	65
POLTERGEIST	71
KUOLEMANRAJAKOKEMUKSET	76
KEHOSTAPOISTUMISKOKEMUS	90
MEEDIOT JA KANAVOINTI	97
PSYKOKINESIA	101
PSYKOMETRIA	107
VALORAVINTO	109
PREKOGNITIO – TULEVAISUUDEN AISTIMINEN	112
ENNEUNET	117
SELVÄNÄKÖISYYS	123
KAUKONÄKEMINEN	128

TELEPATIA	133
STIGMAT	141
KOLMANNEN HENKILÖN TEORIA	143
ENKELIT	147
LUONNONHENGET	152
LUMIMIES	154
UFOILMIÖT	157
VILJAPELTOKUVIOT	173
YKSEYSKOKEMUS	178
MUITA YLILUONNOLLISIA ILMIÖITÄ	181
TUNNETTUJA HENKILÖITÄ JA PAIKKOJA	183
LOPUKSI	189
KIRJALLISUUS	191
HENKILÖHAKEMISTO	219

LUKIJALLE

Me kirjoittajat olemme olleet kiinnostuneita yliluonnollisista ilmiöistä lapsesta lähtien. Jo alakouluikäisinä lainasimme kirjastosta innokkaasti kirjoja, jotka käsittelivät outoja ilmiöitä. Monet selittämättömät ilmiöt ovat tuntuneet meistä luonnollisilta jo ensi kuulemalta. Joihinkin olemme suhtautuneet aluksi epäillen, mutta ajan kanssa epäily on hälventynyt.

Aikuisiällä yliopisto-opintojen alkaessa innostuimme molemmat yliluonnollisista ilmiöistä toden teolla. Perehdyimme alan kirjallisuuteen ja saimme ensimmäisiä omakohtaisia kokemuksia muun muassa energiahoidoista ja telepatiasta. Noin kahdenkymmenen vuoden ajan olemme käyneet lukuisilla kursseilla, seminaareissa ja messuilla Suomessa ja ulkomailla, joissa olemme päässeet todistamaan erilaisia yliluonnollisia ilmiöitä. Lisäksi olemme vuosien varrella tavanneet useita ihmisiä, jotka ovat kertoneet meille omista kokemuksistaan. Mitä enemmän olemme kuulleet ihmisten kokemuksista sekä olleet todistamassa niitä itse, sitä luonnollisemmaksi suhtautumisemme yliluonnollisia ilmiöitä kohtaan on tullut.

Myös taikus ja taikatempuut ovat lähellä molempien sydäntä. Vuosien saatossa olemme ihailleet monien taikurien temppeja ja osallistuneet alan konferensseihin. Lisäksi toinen kirjoittajista on toiminut itse taikurina useissa erilaisissa tilaisuuksissa. Vaikka taikatempuut saattavatkin vaikuttaa yliluonnollisilta ja herättää hämmennystä katsojassa, on kyse nimenomaan tempuista, taikurin luomasta illuusiosta. Tässä kirjassa

kyse ei kuitenkaan ole silmäkääntötempuista tai aistiharhoista vaan aidoista ilmiöistä.

Kirjamme keskeinen lähestymistapa on ihmisten omakohtaisten kokemusten lisäksi tieteellinen tutkimus, joka on kiehtonut meitä molempia jo useiden vuosien ajan. Olemme molemmat suorittaneet yliopistossa neljä maisterintutkintoa sekä yhden tohtorintutkinnon. Lisäksi olemme työskennelleet toistakymmentä vuotta korkeakouluissa ja yliopistoissa niin Suomessa kuin ulkomailla sekä pitäneet esityksiä tieteellisissä konferensseissa ympäri maailmaa.

Monissa tieteellisissä tutkimuksissa on saatu näyttöä yliluonnollisten ilmiöiden olemassaolosta. Vaikka ilmiöt ovat olleet olemassa jo vuosituhansien ajan, on tiede vasta alkanut tunnistaa niitä. Tiede sinänsä ei tee ilmiöistä todellisia vaan ilmiö itsessään. On kuitenkin myönteistä, että niitä kyetään nykyisin selittämään myös tieteen avulla.

Yliluonnollisista ilmiöistä puhutaan yhä avoimemmin, ja useilla ihmisillä on kokemuksia erilaisista yliluonnollisiksi luokitelluista ilmiöistä. Lisää julkista keskustelua aiheesta kuitenkin kaivataan, jotta ihmiset uskaltaisivat suhtautua siihen yhä luontevammin.

Harri ja Ilkka Virolainen

JOHDANTO

On vain kaksi tapaa elää. Joko niin, ettei
mikään ole ihmeellistä, tai niin, että kaikki
on ihmeellistä. Uskon jälkimmäiseen.

ALBERT EINSTEIN (1879–1955)

Hyvin monilla ihmisillä on kokemuksia yliluonnollisiksi luokitelluista ilmiöistä. Joku saattaa puhelimen soidessa saada aavisituksen soittajasta, mikä viittaa telepatiaan. Joku toinen taas näkee lähipäivinä toteutuvan enneunen. *Yliluonnollisten ilmiöiden ensyklopediassa* tuodaan esiin paitsi ihmisten omia kokemuksia yliluonnollisista ilmiöistä, myös tieteellisiä tutkimustuloksia aihepiiriin liittyen.

Haastattelimme kirjaa varten 28 suomalaista, jotka ovat kokeneet yliluonnollisiksi luokiteltuja ilmiöitä. Kun pyysimme heitä kertomaan kokemuksistaan, tuntui monista sana ”yliluonnollinen” vieraalta ja oudolta. Osa haastatelluista totesi, ettei tuo ilmaisu kuvaa lainkaan heidän elämänsä, sillä tällaiset asiat ovat heille aivan luonnollisia ja arkipäiväisiä. Joillakin oli ollut tällaisia elämyksiä lapsesta asti. He olivat pitäneet niitä itsestään selvinä ja luulleet muillakin olevan samanlaisia kokemuksia.

Kun kerran monilla on kokemusta yliluonnollisista ilmiöistä ja tieteellisissä tutkimuksissakin on saatu vahvistusta niiden olemassaolosta, niin eikö silloin voida puhua täysin luonnollista ilmiöistä? Vielä 1700-luvulla useimmat tiedemiehet eivät hyväksyneet meteoriittien

olemassaoloa maailmankuvaansa. Niitä ei tieteen valossa ollut olemassa, vaikka lukuisat ihmiset olivat nähneet omin silmin meteoriittikivien putoavan taivaalta. Edes kivien poikkeavuus ei riittänyt vakuuttamaan tutkijoita, sillä ”kaikkihan tietävät, ettei kiviä voi tippua taivaalta”. Vasta vuonna 1803, kun kolme tuhatta kiveä satoi taivaalta yhtä aikaa ja lukuisat silminnäkijät todistivat tapahtumaa, myöntyi Ranskan tiedeakatemia aloittamaan kunnollisen tutkimuksen.

Jos palaisimme ajassa taaksepäin 1800-luvun alkuun ja kertoisimme silloin eläneille ihmisille matkapuhelimista, avaruusmatkoista, suihkukoneista ja monista muista nykyajan keksinnöistä, pidettäisiin niitä yliluonnollisina. Samaa ajatusmallia voidaan soveltaa meidänkin aikaamme: se, mitä tällä hetkellä pidetään yliluonnollisena, on tulevaisuudessa täysin luonnollista ja jopa itsestään selvää.

Yliluonnollisista ilmiöistä puhuminen sekä niiden tutkiminen ovat yleistyneet vuosien saatossa. Aina näin ei kuitenkaan ole ollut. Yliluonnolliset ilmiöt ovat yhä jossain määrin kiistanalaisia, eikä tiedeyhteisökään ole aina suhtautunut niihin avoimin mielin. Yliopistoissa on kuitenkin tutkittu monia yliluonnollisia ilmiöitä aina lumimiehestä ufoihin ja jälleensyntymään. Eniten on tutkittu telepatiaa, selvänäköisyyttä, ennalta-aistimista (prekognitiota), psykokinesiaa ja energia-parannusta. Kaikkien näiden olemassaolosta on saatu erittäin vahvoja todisteita. Silti vaatimustaso yliluonnollisten ilmiöiden todistamiselle on ollut selvästi korkeampi kuin muilla tieteenaloilla. Tämä on siinä mielessä ymmärrettävää, että yliluonnolliset ilmiöt herättävät tutkijoiden joukossa paljon hämmennystä ja keskustelua. Vaatimustaso on kuitenkin ollut ajoittain kohtuuttoman suuri. Jopa erittäin hyvin ja luotettavasti tehtyjä tutkimuksia on vähätelty, vaikka muissa tieteissä uuden tiedon esiintulo otettaisiin avosylin vastaan ja sitä ylistettäisiin maailmanlaajuisesti.

Tiedemiehet ovat usein halukkaita tutkimaan yliluonnollisia ilmiöitä laboratorioissa, jotta huijauksen tai sattuman mahdollisuus kyetään minimoimaan. On kuitenkin otettava huomioon, että niitä tapahtuu paljon enemmän luonnollisissa ja spontaaneissa tilanteissa kuin laboratorioissa. Esimerkiksi niin kutsuttu kuudes aisti aktivoituu silloin, kun

ihminen ei yritä liikaa. Sen vuoksi arjen tutkiminen on huomattavasti haastavampaa.

Peter Richeliun kirjassa *Sielun matka* on seuraava elämänohje:

Sinun ei pidä koskaan uskoa herkkäuskoisesti mitään, mitä sinulle sanotaan. Sinun ei myöskään pidä olla uskomatta sitä, sillä se olisi typerää. Ainoa omaksumismenetelmä on hyväksyä mahdolliseksi ne asiat, joista kuulee kerrottavan ja sitten ryhtyä itse ottamaan niistä itselleen selkoa. (Suom. Mikko Kilpi)

Myös Siddhartha Gautama Buddha sanoo: ”Älä usko mihinkään, mitä sanotaan – älä edes siihen, mitä minä sanon, ellei se vetoa sinun terveen järkeesi. Älä silloinkaan usko siihen vaan pidä sitä järkevänä otaksumana, kunnes voit todistaa sen itsellesi omien kokemustesi kautta.”

Nämä ohjeet pätevät tähänkin kirjaan. Pidä mielesi avoimena lukiesasi, mutta älä usko mitään, mitä et koe todeksi omassa sisimmässäsi.

YLILUONNOLLISET ILMIÖT

En alennu typeryyteen väittämällä petokseksi
kaikkea, mitä en kykene selittämään.

C. G. JUNG (1875–1961)

Paranormaaleilla eli yliluonnollisilla ilmiöillä tarkoitetaan ihmismielelle tunnistamattomia ilmiöitä. Parapsykologia taas on niitä tutkiva tieteenala. Suomen Parapsykologisen Tutkimusseuran mukaan yliluonnollisiin ilmiöihin viittaavia kokemuksia on joka neljännellä ihmisellä. Selittämättömiksi niistä jää noin neljännes.

Filosofian professori Stephen Brauden mukaan paranormaalit ilmiöt ovat poikkeavuuksia sekä tieteen että arkikokemuksen piirissä. Yliluonnollinen ilmiö täyttää seuraavat kriteerit: 1) Se on selittämätön vallitsevan tutkimuksen valossa. 2) Sitä ei voida selittää tekemättä tieteeseen suuria muutoksia. 3) Ilmiö on ristiriidassa arkiajattelun odotusten kanssa.

Kansanperinteen tutkijan, professori Leea Virtasen mukaan yliluonnollinen on kuitenkin monivivahteinen käsite. Perinteentutkimuksessa yliluonnollisena on pidetty sitä, mitä kokijat pitävät yliluonnollisena, ikään kuin syyn ja seurauksen lain ylittävänä.

Yliluonnolliset ilmiöt voidaan jakaa monenlaisiin alalajeihin, kuten parapsykologisiin ja parafyysisiin ilmiöihin. Parapsykologiset ilmiöt

tapahtuvat kokijassa itsessään ja hänen sisällään, kun taas parafyysiset ilmiöt tapahtuvat kokijan ulkopuolella, hänestä riippumatta.

TUNNETUIMPIA PARAPSYKOLOGISIA ILMIÖITÄ

automatismi

automaattikirjoitus

kielillä puhuminen

ESP (yliaistillinen havaitseminen)

prekognitio (ennaltatietäminen)

retrokognitio (menneisyyden tietäminen)

selvänäköisyys

telepatia

kuolemanraajakokemukset

kehostairautumiskokemukset

TUNNETUIMPIA PARAFYYSISIÄ ILMIÖITÄ

aura

olennot

henkiolennot

enkelit

kummitukset

humanoidit

psyykkinesia

levitaatio

materialisointi

energiahoidot

Ihmisten maailmankuvaa hallitsevat yhä käsitykset, jotka pohjautuvat vuosisatoja vanhoihin tieteellisiin tutkimuksiin, erityisesti fysiikkaan. Kaikkien maailmassa tapahtuvien ilmiöiden tulkitaan noudattavan kausaliteetin periaatetta, syyn ja seurauksen lakia. Lainalaisuuksien tuntemisen ajatellaan antavan mahdollisuuden säädellä ja hallita tapahtumia. Kuitenkin myöhemmät, esimerkiksi fysiikkaa koskevat löydökset ovat saaneet aikaan sen, että ehdottomista kausaliteetin oletuksista on luovuttu.

Paranormaaleihin ilmiöihin perehtynyt Heikki Tikkala huomauttaa, että länsimainen kulttuuri on ainut, joka on tehnyt parapsykologisista ilmiöistä ongelman. Esimerkiksi Intiassa ihmeet ovat arkipäivää. Siellä on itsestään selvää, että pyhä mies pystyy lukemaan toisten ajatukset, materialisoimaan esineitä tyhjästä, levitoimaan ja näkemään tulevaisuuteen. Monissa länsimaissa reinkarnaatio eli jälleensyntymä luokitellaan paranormaaliksi ilmiöksi, mutta Intiassa se on osa ihmisten arkista elämää.

YLILUONNOLLISET KYVYT

Ihmisten yliluonnolliset kyvyt ovat kykyjä siinä missä muutkin kyvyt, kuten vaikkapa absoluuttinen sävelkorva, hyvä koordinaatio tai fyysinen voimakkuus. Monien yliluonnolliset lahjat ilmenevät lapsuudessa ikään kuin luonnostaan. Esimerkiksi tunnettu irlantilainen kirjailija Lorna Byrne näki enkeleitä jo lapsena. Porissa vaihtoehotoitoja tekevät Tarja Liesharju taas aisti lapsena luonnonhenkien, vainajien henkien sekä aurojen läsnäolon. Tällaiset kyvyt saattavat ilmestyä pyytämättä tai harjoittelematta myös teini- tai aikuisiässä. Toisinaan jokin voimakkaaksi tai jopa traumaattiseksi koettu tapahtuma saattaa tuoda piilossa olleet taipumukset esiin.

Yliluonnollisia kykyjä on kuitenkin myös mahdollista opetella käymällä kursseja tai harjoittelemalla itsenäisesti. Jotkut niistä ilmaantuvat kuin itsestään, ja niiden kehittäminen koetaan helpoksi ja vaivattomaksi. Toisinaan opetteleminen ei kannata hedelmää kovastakaan harjoittelusta huolimatta. Kaikista ei tule huippulaulajia saati Usain Boltin kaltaisia pikajuoksijoita. Usein oma mieli on kuitenkin esteistä suurin. Kun on halu oppia ja kehittyä ja uuden oppimista pidetään mahdollisena, on oppiminen tehokkaampaa. Oiva esimerkki on eräs haastattelutavamme, joka teki internetissä telekinesiologiaan eli esineiden siirtelyyn ajatuksen voimalla liittyviä harjoituksia, ja kehitti niiden avulla itselleen tuon taidon.

Yhdysvalloissa fyysikot Harold Puthoff ja Russell Targ opettivat aikoinaan kaukonäkemistä (*remote viewing*), jota myös keskustiedustelupalvelu CIA hyödynsi kylmän sodan aikana vakoilussa. Energiahoitokursseilla ihmisille opetetaan energian välittämistä ja parantamista. Myös esimerkiksi meedion taitoja, eläinkommunikointia ja selvänäköisyyttä voi opiskella.

PARAPSYKOLOGINEN TUTKIMUS

Yliluonnollisia ilmiöitä on tutkittu monilla eri tieteenaloilla, kuten psykologiassa, fysiikassa, antropologiassa, viestinnässä, lääketieteessä, uskontotieteessä ja sosiologiassa. Yliluonnollisten ilmiöiden tutkimuksellinen historia ulottuu 1600-luvulle, jolloin oli jo pienimuotoista tieteellistä toimintaa näiden ilmiöiden kartoittamiseksi. Parapsykologinen tutkimus alkoi kehittyä omaksi tieteenalaksi 1800-luvun alkupuolella, jolloin varsinkin spiritualismi, meediat ja kummitukset kiinnostivat monia ihmisiä. Filosofin Max Dessoir lanseerasi parapsykologian käsitteen vuonna 1889.

Vuonna 1882 perustettiin Lontoossa psyykkisen tutkimuksen seura (The Society for Psychical Research), johon kuului useita tunnettuja tiedemiehiä, kuten kielitieteilijä ja okkultisti Frederic William Henry Myers, filosofi William Barrett ja fyysikko Oliver Lodge. Yhdistyksen jäsenet tutkivat muun muassa meedioita ja muiden yliluonnolliseksi luokiteltujen ilmiöiden olemassaoloa. Yliluonnollisten ilmiöiden tieteellinen tutkimus lisääntyi entisestään 1930-luvulla, kun kokeita ryhdyttiin tekemään yhä yleisemmin valvotuissa laboratorio-olosuhteissa.

Nykyään yliluonnollisia ilmiöitä tutkitaan ympäri maailmaa. Varsinkin Isossa-Britanniassa, Yhdysvalloissa ja Venäjällä niitä on tutkittu useissa eri tutkimuslaitoksissa ja yliopistoissa. Siihen nähden, että aihepiiri on hyvin merkittävä, tutkimus on kuitenkin ollut vähäistä. Syitä tähän on monia, mutta suurin syy lienee asennetasolla: Yliluonnollisiin ilmiöihin saatetaan suhtautua epäillen, eivätkä ilmiöt ole

vielä saavuttaneet uskottavuutta tieteen näkökulmasta. Parapsykologiaa saatetaan nimittää ”pseudotieteeksi” ja erilaisia vaihtoehtohoitoja kutsutaan ”uskomushoidoiksi”. Toinen merkittävä seikka on rahoituksen puute. Tutkimushankkeille ei ole yleensä myönnetty riittävä rahoitusta, jotta aihetta voitaisiin tutkia ja siihen voitaisiin perehtyä kunnolla.

Yliluonnollisten ilmiöiden tutkiminen ja opettaminen yliopistoissa on ollut varsin vähäistä. Osa alan tutkimuksesta onkin siirtynyt yksityisesti rahoitettuihin tutkimuslaitoksiin. Silti esimerkiksi Yhdysvalloissa on parapsykologinen laboratorio kahdessa yliopistossa. Virginian yliopiston psykiatrisen lääketieteen osasto tutkii tietoisuuden olemassaoloa kehon kuoleman jälkeen, kun taas Arizonan yliopiston VERITAS-tutkimusohjelmassa tutkitaan muun muassa meedioita. Hollannissa Utrechtin yliopistossa on parapsykologinen laboratorio. Lundin yliopistossa Ruotsissa on CERCAP-keskus (The Center for Research on Consciousness and Anomalous Psychology), jossa tutkitaan parapsykologiseksi väitettyjä ilmiöitä. Suomessa yliluonnollisten ilmiöiden tutkiminen on ollut erittäin harvinaista ja ainoastaan yksittäisiä tutkimuksia on tehty joistakin yliluonnollisiksi luokitelluista ilmiöistä.

Parapsykologisia ilmiöitä tutkitaan myös seuraavissa organisaatioissa: Institute of Noetic Science (IONS) ja International Academy of Consciousness (IAC), jolla on toimipiste myös Suomessa. Parapsykologisia yhdistyksiä on eri puolilla maailmaa, kuten esimerkiksi yliluonnollisten ilmiöiden tutkimusta edistävä The Parapsychological Association. Suomessa vaikuttaa Suomen parapsykologinen tutkimusseura ry. Maailmalla julkaistaan muutamia alaan liittyviä tieteellisiä lehtiä, kuten *Journal of the Society for Psychical Research*, *Journal of the American Society for Psychical Research*, *Journal of Parapsychology* ja *International Journal of Parapsychology*.

PARADIGMAN MUUTOS

Filosofi Arthur Schopenhauerin (1788–1860) mukaan kaikki totuudet käyvät läpi kolme vaihetta: Ensinnäkin ne nauretaan. Toiseksi niitä vastustetaan suorastaan väkivaltaisesti. Kolmanneksi ne hyväksytään itsestäänselvyyksinä.

Tieteenfilosofi Thomas Kuhn (1922–1996) määritteli paradigman tieteen perusoletukseksi, jota ei normaalisti aseteta kyseenalaiseksi. Perusoletukset ohjaavat tutkimuksen tekemistä sekä teorian muodostusta tiedeyhteisön sisällä.

Paradigma tarkoittaa yleisesti hyväksyttyä ja oikeana pidettyä teoriaa tai viitekehystä, jolla on vallitseva asema tiedeyhteisössä. Vakiintunutta paradigmaa ei julisteta paikkaansa pitämättömäksi ennen kuin tarjolla on uusi ehdokas. Niin kauan kuin voimassa olevan paradigman avulla voidaan selvittää sen itse määrittelemät ongelmat, edistyy tiede työvälineidensä avulla nopeammin ja syvemmälle. Teollisuuden tavoin myös tieteessä uusien työkalujen hankkiminen on kallis uudistus, jota ei kannata tehdä ennen kuin on pakko.

Tohtori Pim van Lommel mukaan monet tiedemiehet tuntevat olonsa uhatuiksi, kun uusi tieto ja uudet ilmiöt eivät sovi heidän edustamaansa tieteen paradigmaan. Täten ei ole yllätys, että kun tutkimuksissa tuodaan esiin sellaista uutta tietoa, jota ei pidetä johdonmukaisena vallitsevassa paradigmassa, se torjutaan tai sitä vähätellään.

TAIKUUS JA HUIJAUKSET

Yliluonnolliset ilmiöt ovat kiehtoneet ihmisiä kautta aikojen. Sen vuoksi monet huijarit ovat pyrkineet petkuttamaan ihmisiä erilaisten apuvälineiden avulla esittäen, että heillä olisi yliluonnollisia kykyjä. Jotkut huijarit ovat etsineet mainetta ja kunniaa, kun taas toisille silmäkääntötemput ovat olleet keino ansaita elanto. Osa huijauksista on

paljastunut nopeasti, mutta jotkut niistä ovat olleet hyvin uskottavia ja paljastuneet vasta vuosien kuluttua – jos ollenkaan.

Taikurien hämmästyttävät temput luovat yleisölle mielikuvan yliluonnollisista kyvyistä. Esimerkiksi levitointi- eli leijumistemput vaikuttavat uhmaavan painovoimaa ja fysiikan lakeja. Mentalistitaikureilla taas tuntuu olevan kyky lukea ajatuksia sekä tietää asioita ennalta. Tunnettu englantilainen mentalisti Derren Brown luo taikatempuillaan illusion siitä, että kykenisi lukemaan ajatuksia tai tietämään ihmisten tekemiä valintoja jo etukäteen. Vaikka hänen temppunsa muistuttavat ensi katsomalta yliluonnollisia kykyjä, kyse on kuitenkin silmänkääntötempuista, kyvystä lukea ihmisen kehonkieltä sekä toisinaan myös ihmismielen manipuloinnista suggestion avulla.

Kerran eräs taikuri käveli kadulla ja esitti selvänäkijää. Hän kertoi vastaantulijoille hyvin yleisluontoisia asioita, kuten ”kaipaat lisää it-seluottamusta” tai ”olet hyväsydäminen ihminen”. Lähes kaikki pitivät taikuria erittäin pätevänä selvänäkijänä ja uskoivat hänellä olevan yliluonnollisia kykyjä, vaikka todellisuudessa hän oli vain luetellut hyvin tavanomaisia persoonallisuuden ja luonteen piirteitä, joita on suurimmalla osalla ihmisistä. Jotkut taikurit käyttävätkin niin sanottua *cold reading* -tekniikkaa, jonka avulla ennestään tuntemattoman ihmisen pukeutumisesta, eleistä, ilmeistä ja viestinnästä pyritään tekemään havaintoja, tulkintoja ja johtopäätöksiä. Taikuri saattaa sanoa jotakin hyvin yleisluontoista ja seurata sitten katsojan reaktioita, minkä jälkeen hän esittää tästä yhä yksityiskohtaisempia huomioita.

Huijausyritykset ja taikatempukset ovat saaneet monet epäilemään yliluonnollisten ilmiöiden olemassaoloa. Jotkut taikurit haluavat paljastaa yliluonnollisiin ilmiöihin liittyviä huijauksia, ja jopa palkkioita paranormaalien kykyjen todistamisesta on luvattu. Taikuri Criss Angel lupasi *Uri Geller & Criss Angel show'n* suorassa lähetyksessä kilpailevalle taikurille Jim Callahanille sekä viimeisessä jaksossa Uri Gellerille miljoona dollaria, mikäli nämä tietäisivät, mitä hänen taskussaan olevaan paperilappuun oli kirjoitettu. Kumpikaan ei kyennyt vastaamaan kysymykseen, joskin Uri Geller oli oikeilla jäljillä.

Huijauksissa ei kuitenkaan ole kyse pelkästään taikuudesta. Itse asiassa taikuus ei varsinaisesti ole edes huijausta, sillä taikuri ei yleensä väitä, että hänellä olisi yliluonnollisia kykyjä. On kuitenkin myös henkilöitä, jotka huijaavat ihmisiä häikäilemättömästi ja tarkoituksella. Esimerkiksi meedioina ja selvänäkijöinä on vuosien varrella esiintynyt lukuisia onnenonkijoita, jotka ovat petkuttaneet hyväuskoisilta rahaa. Heillä ei ole välttämättä ollut todellisuudessa minkäänlaisia yliluonnollisia kykyjä. Sen sijaan he ovat olleet taitavia kuuntelijoita, ja he ovat tehneet havaintoja ja johtopäätöksiä ihmisten eleistä, ilmeistä sekä olemuksesta. Tällaiset huijaukset ovat vieneet uskottavuutta aidoilta medioilta ja selvänäkijöiltä.

1990-luvun puolivälissä englantilainen muusikko ja elokuvantekijä Ray Santilli väitti omistavansa filmin, joka oli kuvattu heti kuuluisan Roswellin ufon haaksirikon jälkeen vuonna 1947. Santilli esitti videon median edustajille, ufologeille ja muille arvovaltaisille henkilöille. Kirurgin leikkauspöydällä olevat olennot näyttivät aivan ulkoavaruuden asukkailta. Vuonna 2006, kaksi päivää ennen kuin elokuva julkaistiin Isossa-Britanniassa, Santilli ja tuottaja Gary Shoefield myönsivät, ettei elokuva ollut täysin aito. Heidän mukaansa osa filmistä oli kuvattu myöhemmin. Taiteilija ja kuvanveistäjä John Humphreys oli rakentanut elokuvaa varten kaksi tekaistua avaruusolennon ruumista muun muassa hyytelöstä, lampaan aivoista ja kanan sisälmyksistä.

Vuonna 1991 kaksi southamptonilaista miestä, Doug Bower ja Dave Chorley, tunnustivat olevansa vastuussa paikalliseen viljapeltoon ilmestyneistä renkaista ja aloittaneensa viljapeltokuvioiden tekemisen jo 1970-luvun lopussa. He kertoivat käyttäneensä ensimmäisen viljapelto-kuvion luomiseen lankkuja, köyttä, hattuja ja vaijerinpätkiä. Aluksi miehet olivat tehneet yksinkertaisia ympyröitä, joiden oli tarkoitus näyttää ufon laskeutumispaikalta. Media kiinnostui kuvioista ja julkaisi useita artikkeleita, joissa pohdittiin viljapelto-kuvioiden syntyä. Miehet innostuivat tästä entisestään ja alkoivat tehdä yhä monimutkaisempia ja kunnianhimoisempia kuvioita. Median kiinnostus vain kasvoi, ja paikan päälle matkustettiin sankoin joukoin ihmettelemään kuvioita.

KRYPTIDIT

Tuntematonta eläinlajia kutsutaan kryptidiksi. Ne ovat olentoja, joista tunnetaan monenlaisia tarinoita ja joista on myös silminnäkijähavaintoja. Niiden olemassaolosta ei kuitenkaan ole riittävästi tieteellistä todistusaineistoa. Tunnettuja kryptidejä ovat muun muassa isojalka (Bigfoot), merenneito ja Loch Nessin hirviö. Vaikka moni väittää nähneensä isojalan tömistelemässä metsässä tai bonganneensa Nessien Skotlannin-matkallaan, dokumentoituja valokuvia ja videotallenteita on kuitenkin vähän ja monet niistä ovat tulkinnanvaraisia ja epäselviä.

Kryptideissä itsessään ei tietysti ole mitään ylluonnollista, onhan maailmassa yhä tuntemattomia eliölajeja. Eläintaruista ja kryptozoologiasta eli kryptoeläintieteestä onkin ollut hyötyä tieteelliselle tutkimukselle. Esimerkiksi aiemmin myyhteinä ja taruina pidettyjä eläinlajeja, kuten saolaa, kolossikalmaria ja okapia, on etsitty ja lopulta löydetty.

Kryptidit ovat innostaneet myös huijareita. Vuonna 1842 showmies Phineas Taylor Barnum osti merenneidon jäljennöksen kilpailjaltaan Moses Kimballilta. Hän asetti merenneidon näytteille New Yorkiin yhdessä kumppaninsa Levi Lymanin kanssa. Lyman esitti luonnontieteilijä J. Griffiniä lisätäkseen tarinan uskottavuutta ja väitti, että merenneito oli pyydystetty Fidžisaarten rannikolta. Lehtimiehet ryntäsivät ”Griffinin” hotellille, ja samaan aikaan Barnum jakoi lehtien toimituksiin piirroksia kauniista paljasrintaisesta merenneidosta. Ensin merenneito asetettiin näytteille Broadwayn Concert Halliin ja sen jälkeen Barnumin American Museumiin, jonka kävijämäärät kolminkertaistuivat. Joidenkin teorioiden mukaan merenneito oli valmistettu alun perin uskonnollisia tarkoituksia varten Kaakkois-Aasiassa. Sen valmistamiseen oli käytetty pienen apinan muumioitunutta päätä sekä torsoa, johon oli ommeltu kalan pyrstö.

Vuonna 1993 kaksi Loch Nessin tutkijaa, David Martin ja Alastair Boyd, jäljittivät Loch Nessin hirviöön liittyvää havaintoa, joka oli tehty kuusikymmentä vuotta aikaisemmin. He etsivät käsiinsä 90-vuotiaan Christian Spurlingin, joka teki kuolemaa. Spurling myönsi, että hän oli

yhdessä metsästäjä Duke Wetherallin kanssa muokannut lasten lelusukellusvenettä uuteen uskoon lisäämällä siihen muovia ja puisen pään, joka muistutti Loch Nessin hirviön päätä. Hän kertoi vaikuttimekseen brittiläisen sanomalehden *The Daily Mailin* huijaamisen. Lisäksi paljastui, että Wetherall oli vastuussa Nessien jalanjäljen painamisesta mutaan.

Vuonna 2013 George Edwards kertoi väärentäneensä yhden tunnetuimmista kuvista Loch Nessin hirviöstä. Useat asiantuntijat olivat pitäneet kuvaa aitona. Edwards kuitenkin kertoi valmistaneensa hirviön selkäkyttyrän hiilikuidusta. Hän on itse järjestänyt turisteille vesibussi-retkiä Loch Nessille.

Isojalalla (Bigfoot) on pitkä historia Pohjois-Amerikan intiaanien tarustoissa, joissa kerrotaan metsässä asuvasta karvaisesta ihmismäisestä pedosta. Nimen isojalka se sai 1950-luvun lopussa, kun rakennustyöläinen Gerald Crew ilmoitti löytäneensä Bluff Creekin läheltä Pohjois-Kaliforniasta 40-senttisiä jalanjälkiä. Crew otti ystävänsä kanssa jäljistä kipsivaloksia ja kertoi löydöksistään lehdistölle. Tiedotusvälineiden kiinnostus heräsi välittömästi, ja huhut isojalasta levisivät. Vuosikymmeniä myöhemmin, kun Crew'n silloinen esimies Ray Wallace oli kuollut, tämän perhe tunnusti että Wallace oli tehnyt jäljet lumeen sitomalla puusta veistetyt jalat kenkiinsä. Hän oli keksinyt itse koko tarinan isojalasta. Myös paikallisen sanomalehden *Humboldt Standardin* toimittaja L. W. Beal oli mukana juonessa.

VIISAS HANS — HEVONEN, JOKA OSASI LASKEA

Saksalainen matematiikan opettaja Wilhelm von Osten uskoi 1800-luvun lopussa, että ihmiset olivat aliarvioineet eläinten älykkyyttä. Hän halusi todistaa väitteensä testaamalla kissan, hevosen ja karhun matemaattista oppimiskykyä. Kissa ei välittänyt tuon taivaallista harjoituksesta ja karhu oli hieman väkivaltainen, mutta arabiori Hans sen sijaan vaikutti lupaavalta oppilaalta. Harjoittelun tuloksena Hans oppi tappamaan kaviollaan liitutaululle kirjoitetun numeron lukumäärän.

Kun von Osten kirjoitti liitutaululle esimerkiksi numeron kolme, taputti Hans kolme kertaa kaviollaan maahan. Seuraavaksi hän opetti hevoselle peruslaskutoimituksia, kuten neliöjuuren ja murtolukuja.

Vuonna 1891 Von Osten vei Hans-hevosensa yleisön eteen, ja pikkuhiljaa sana fikstusta hevosesta levisi ympäri maata. Hansin tempputalikoima laajeni erilaisten sanojen ja nimien tunnistamiseen, niin että se koputti kaviollaan kirjain kerrallaan valitun ihmisen etunimen. A-kirjain tarkoitti yhtä koputusta, B kahta ja niin edelleen. Hans onnistui jopa 90 prosentissa tapauksista.

Vuonna 1904 riippumaton komitea päätti testata hevosen kyvyt. Komiteaan kuului eläinasiantuntija, psykologi, hevosten kouluttaja, useita koulun opettajia sekä sirkuksen johtaja. Testien perusteella komitea julisti Hans-hevosensa kyvyt aidoiksi.

Psykologi Oskar Pfungst kuitenkin jatkoi Hansin tutkimista. Tällä kertaa testejä muutettiin niin, ettei hevosen omistaja aina esittänyt kysymyksiä. Välillä kysyjä sijoitettiin kauemmas hevosesta, ja toisinaan hän ei tiennyt itsekään vastausta kysymykseen. Testaajat havaitsivat, että Hans teki selvästi enemmän virheitä, kun se ei nähnyt kunnolla kysyjän ilmeitä, sekä varsinkin silloin kun kysyjä itse ei tiennyt vastausta. Hevonen päätteli kysyjän eleistä, milloin sopiva kopsautusmäärä oli täysi. Kun Hans oli koputtanut kaviollaan oikean lukumäärän, saattoivat kysyjän ilmeet ja eleet muuttua melkein huomaamattomasti. Kysyjän keho rentoutui, häneltä pääsi huokaisu ja hymy nousi hänen huulilleen. Nämä eleet paljastivat Hansille sen olevan oikeassa ja että oli aika lopettaa kavion koputtelu.

Tutkijat päätyivät siihen, ettei Hans-hevosella ollut mairittelevia matemaattisia kykyjä eikä se ollut muutenkaan erityisen älykäs. Sen sijaan Hans oli herkkä ja taitava lukemaan ihmisten eleitä ja ilmeitä. Kyse ei ollut tarkoituksellisesta huijauksesta, sillä Wilhelm von Osten todella luuli hevosen osaavan laskea. Nykyään ”viisaan Hansin vaikutukseksi” kutsutaan ihmisen tai eläimen kykyä havaita tarkasti kehollisen viestinnän vihjeitä sekä tehdä tämän perusteella johtopäätöksiä.